

KUR'AN'A GÖRE ÇOCUKLAR ARASINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI —Kız Çocuklarına Karşı Tutumlar—

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman KASAPOĞLU

İnönü Ü. Darendede İlahiyat Fakültesi

Abstract: *In many societies, there were gender discrimination throughout history. This arouse positive conditions for sons and negative conditions for daughters. Quran explains that daughters are as valuable as sons are. Moreover, it says that daughters should benefit from and use equally all rights as sons do, especially for education rights. It tries to awaken the conscience about abolishing the negative judgement against daughters.*

Keywords: *Gender discrimination, daughter, child rights, value of a child.*

Giriş

Bireyin kendi cinsiyetini, bedenini ve benliğini kabullenmesi, duygu ve davranışlarında kız ya da erkek olarak kendi cinsiyet rolüne uygun davranması cinsel kimlik diye tarif edilir. Çocuğun erkek mi kız mı olduğunun bilincine varması cinsel kimliğin önemli görüntülerinden birisidir.¹

Bir kimseain cinsel kimliğinin erkek mi kız mı olduğunu gösteren bazı özellikler vardır. Karşıt cinsler fizyolojik açıdan olduğu gibi psikolojik açıdan da birbirinden farklıdır. Bu farklılıklarla erkekler ve kadınlar birbirini tamamlarlar. Erkek ve dişi cinsin, üreme sistemleri, cilt özellikleri, ses telleri, kan yapıları, kemik ve kas dokuları birbirinden farklıdır.² Dışilikteki sevimlilik ve sıcaklık, erkeklikte sertlik ve dik başlılığa, ürkeklik ve çekingenlik, korkuya dirençli olmaya, romantik duygular taşıma, kolay yola gelmeye, heyecan ifadelerine yönelim, heyecanlarına ket vurmaya karşılık gelir. Erkek çocuklar her fırsatta güçlerini kanıtlamaya çalışırlar, kızlar ise giyinmeye ve süslenmeye düşkünlük gösterirler. Kadını erkekten daha aşağı yapı-

¹ Arthur T. Jensıld, *Çocuk Psikolojisi*, Çev. Gülseren Günçe, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, 1979, s. 203; İbrahim Ethem Özgüven, *Evlilik ve Aile Terapisi*, PDREM Yayınları, Ankara, 2000, s. 108.

² Tarih boyunca biyolojik farklar erkeklerin üste çıkması için bir bahane olmuştur. Kadın her koşulda zayıf cins rolünü oynamıştır. Ortak bir bilinç kadın ve erkek üstüne zoraki birtakım imgeler yaratmış, onlara kalıplaşmış bir alnyazısı tayin etmiştir. (Rene Zazzo, *"Seks'lerin (Cinslerin) Diferansiyel Psikolojisi"* Araştırma Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, cilt: I, Ankara, 1963, s. 334-335)

da ve değerinde görenler, bu anlayışlarını onun biyolojik yapısıyla ve sosyal etkilerin biçim verdiği ruhsal özellikleriyle ilişkilendirirler.³

Temel cinsel kimlik türlerinden birisi olan ve makalemizin ana kavramını teşkil eden “dişilik” Kur’an’da “el-ünsâ” kelimesiyle ifade edilir. Bu kelime Kur’an’da bazen tek başına,⁴ bazen de “zeker” (erkek) kelimesiyle yan yana geçer.⁵

Arapça’da “el-ünsâ” kelimesi, bütün canlılarda erkeğin mukabili, karşıtı olan tür anlamındadır. Zeker (erkek) kelimesi, eşyada güçlülük özelliğini anlatırken, ünsâ kelimesi ise zayıflığı dile getirir. Düzlüğü ve engebesizliği, verimliliği ve bitkilerinin göz alıcılığı dolayısıyla bir araziye enis nitelemesi yapılır.⁶

Arapça’da ünsâ ve zeker kelimesinin kullanım alanından hareketle dişî cinsin temel özellikleri hakkında fikir yürütebiliriz. Erkeğin fiziksel güçlülük sembolü olması karşısında kadın yine aynı şekilde bedensel zayıflık, süslü ve çekici olma özellikleriyle kendini gösterir. Ayrıca “verimlilik” anlamında ünsâ kelimesi dişî cinsin türün devamında oynadığı fiili rolü ve üstlendiği görevi dile getirir. Arapça’da zeker ve ünsâ kelimeleri kadın ile erkek arasındaki fiziksel somut farklılıkları esas alır niteliktedir. Zeker kavramı, özellikle Kur’an’ın indiği Arap toplumunda fiziksel güç ve aktiviteye dayalı iş ve eylemlerin genellikle erkekler tarafından gerçekleştirildiğini, ünsâ kavramıyla nitelen kadınları ise bu tür aktivitelerden uzak durduklarını gösterir.

Erkek ve dişî cinsin birbirini tamamlayan farklı özellikleri zaman zaman dişî cinsin aleyhine, erkeğe avantaj sağlamak için kullanılmıştır. Henüz daha çocukken erkekler kızlardan değerli bulunmuştur.

Tarihin belli dönemlerinde, hatta günümüzde yeryüzünün farklı coğrafyalarında aileleri tarafından kız çocuklarına hor bakılmış, ikinci sınıf muamelesi yapılmış, erkek çocukları kızlardan üstün tutulmuş, zaman zaman kız çocuklarının öldürüldüğüne bile rastlanmıştır. Günümüzde kız çocukları-

³ John Gray, *Erkek Kadın ve İlişkileri*, Çev. Füsün Doruker, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 63-64; Tuncel Altınköprü, *Genç Kız Psikolojisi*, Hayat Yayıncılık, İstanbul, 1999, s. 18-31.

⁴ Bkz., Bakara, 2/178; Âl-i İmrân, 3/36; Ra’d, 13/8; Nahl, 16/58; Fâtır, 35/11; Fussilet, 41/47; Necm, 53/27; İsrâ, 17/40; Sâffât, 37/150; Zuhruf, 43/19.

⁵ Bkz., Âl-i İmrân, 3/36, 195; Nisâ, 4/11, 124, 176; Nahl, 16/97; Gâfir, 40/40; Hucurât, 49/13; Necm, 53/21, 45; Kıyâme, 75, 39; Leyl, 92/3; Şûrâ, 42/39, 50.

⁶ Ebu’l-Fadl Cemâluddîn Muhammed İbn Mükrem İbn Manzûr, *Lisânu’l-Arab*, Dâru’l-Fikr, Beyrut, 1997, II/112-113; Ebu’l-Kâsım el-Hüseyn İbn Muhammed er-Râgıp el-İsfehânî, *el-Müfredât fî Garîbi’l-Kur’ân*, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut, tsz., s. 27; Ahmed İbn Yûsuf es-Semîn el-Halebî, *Umdetü’l-Huffâz*, Âlemü’l-Kütüb, Beyrut, 1993, I/143-144.

nın öldürüldüğüne şahit olmasak da, genel anlamda kız çocuklarına karşı sergilenen olumsuz tavrın bazı toplum ve ailelerde kendini gösterdiği bilinmektedir. Kız çocuklarını aşağı görme anlayış ve davranışları halen güncelliğini koruduğu için konunun incelenmesinin yararlı olduğunu düşünüyoruz.

Günümüzde Kur'an değerlerinin unutulduğu ortamlarda, çocuklar arasında cinsiyet ayırımı yapılarak, erkek çocuk bir benlik merkezi olma tehlikesine maruz bırakılırken, kız çocuklarına da otoritarizm uygulanmaktadır. Hatta cinsiyet ayrımcılığını dinî bir gereklilik olarak görenler bile vardır.⁷

Araştırmamızda, kız çocuklarını aşağılayan ve onları toplumda erkekler gibi eşit görmeyen anlayışı Kur'an'ın yönlendirmeleri doğrultusunda ele almayı planlıyoruz. Çünkü kız çocuklarına yapılan kötü muamelenin tarihteki en bariz örneklerinden birisi Kur'an'ın indiği toplum içerisinde ve zaman diliminde yaşanmıştır. Kız çocuklarına yapılan kötü muamelenin önüne geçilmesi, Kur'an'ın öncelikli meselelerinden birisi olmuştur. Bu bağlamda Kur'an, nâzil olduğu dönemde insanların kız çocuklarına karşı nasıl bir olumsuz anlayış ve davranış biçimi geliştirdiklerini tasvir etmiş, toplumu bu alışkanlıktan vazgeçirmenin yollarını aramıştır.

Kur'an'ın düzeltmeye çalıştığı kız çocukları aleyhindeki anlayış ve davranışların belirtileri, çocuk öldürme şeklinde olmasa da halen ülkemizde bazı bölgelerde gözlenmektedir. Bu yüzden araştırmamızda toplumumuzdaki cinsiyet ayrımcılığına ve kız çocuklarına karşı kendini gösteren olumsuz tavırlara yer verdik. Araştırmamızda Kur'an'ın yönlendirmeleri doğrultusunda toplumumuzdaki kız çocuğu ayrımcılığını tedavi etmenin yollarını belirlemeye çalışacağız.

1. Kültürümüzde Cinsiyet Ayırımı ve Kız Çocuklarına Karşı Olumsuz Tutumlar

Doğuştan getirilen biyolojik özelliklerle ilişkilendirilerek toplum tarafından bireylere yüklenen rol, davranış ve beklentiler bileşkesine toplumsal cinsiyet denir. Toplumsal cinsiyetin sürekli kadın aleyhine işlemesi cinsiyetçilik, cinsiyete dayalı ayrımcılık olarak adlandırılır.⁸

Pek çok toplumda kız çocuklarına karşı gösterilen olumsuz kanaat, tutum ve davranışlara rastlanır. Bu durum tarihin belli dönemlerinde gerçekleştiği gibi günümüzde de ortaya çıkabilmektedir.

Amerikalı Kızıl Derililer arasında kız çocuğunun dünyaya gelişinde, erkek çocuğun doğumunda gösterilen sevinçten eser olmadığı anlatılır. An-

⁷ Betül Tunç, "Kur'an-ı Kerim'de Anne Kavramından Hareketle Eğitimde Anne Çocuk İlişkisi", Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, 1998, sayı: 5, s. 215.

⁸ İpek Gürkaynak, "Cinsiyet Ayrımcılığı ve Aileler" Çoluk Çocuk, sayı: 36, 2004, s. 18.

nelerin, ilerde kız çocuklarını bekleyen sıkıntılı hayat yüzünden onları öldürdükleri söylenir. Eski Çin'de kız çocukların aileye bir yük olarak görülükleri ve doğduklarında boğularak öldürülüp atıldığı kaydedilir.⁹ Batı toplumlarında da, erkeklerin kızlardan daha değerli, daha gözde olduğu yönünde varsayımlarda bulunmaktadır.¹⁰

Ülkemizin birçok yerinde ailelerin türlü nedenler yüzünden çocukları arasında cinsiyetlerine göre muamele yaptıkları gözlenmiştir. Ülkemizde yapılan gözlem ve araştırmalar, toplum içerisinde erkek çocuğunun kızdan farklı tutulduğunu ve bu tutumun kız çocuğunun yaşantısında büyük bir sorun haline geldiğini göstermektedir.

Toplumumuzda değer verme açısından kız ve erkek çocuklar arasında ayırım yapıldığına şahit oluruz. Bu anlayışın yerleşmesinde geleneksel kültürün etkisi vardır.¹¹ Kültürümüzde yer eden "Oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün," "Oğlanı her karı doğurmaz, er karı doğurur," "Ye tatlıyı, doğur atlıyı," "Erkek adamın oğlu olur", "Oğlan ocak malı, kız el malı" gibi deyim ve atasözleri erkek çocuğun nasıl öne çıkarılıp kız çocukların arka plana itildiğini anlatmaktadır. Deyim ve atasözlerinde ifade edildiği şekilde, henüz çocuk doğmadan kendini gösteren cinsiyet ayrımı, bebeklikten başlayıp hayat boyu devam etmektedir.

Geleneksel yaşantımızda, gebe kalan bir kadına erkek çocuk doğurturmak için çeşitli yollar aranır. Oğlan doğurmak için hocalara gidilir, muska yazdırılır, türbeler ziyaret edilir, adak adanır. Kırk gün olan adı söylenir. Evlendiği gün gelinin kucağına erkek çocuk oturtulur, yatacağı yatakta bir oğlan çocuk yatırılıp yuvarlatılır. Doğum yapacak kadının bol bol oğlan çocuklarına bakması öğütlenir.¹²

Toplumumuzda çocuklar arasında cinsiyet tercihi erkekten yanadır. Aile içerisinde erkek çocuğun üzerine daha fazla düşülür. Böyle bir ortamda kız çocuğu, bir kenara itildiğini, kendisine pek değer verilmediğini düşünür. Günümüzde ülkemizin bazı bölgelerinde kız çocuğunun doğumu genellikle sevinçle karşılanmaz. Kız evladın hayırlı olmayacağı ve ailenin namusunu kirleteceği gibi önyargılar yüzünden kız çocuğu doğunca bir süre sessizlik hakim olur. Ortaya çıktığı düşünülen potansiyel risk sessizlik tepkisiyle pro-

⁹ Will Durant, *Medeniyetin Temelleri*, Çev. Nejat Muallimoğlu, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1996, s. 76; Anthony Giddens, *Sosyoloji*, Çev. Hüseyin Özel, Cemal Güzel, Ayraç Yayınevi, Ankara, 2000, s. 23; Nevval Sevindi, *Ne Kadar İlgî O Kadar Sevgi*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2002, s. 116.

¹⁰ Jersıld, *a.g.e.*, s. 204.

¹¹ Fatih Menderes Bilgili, *Çocuğun Din Eğitimi ve Karşılaşılan Güçlükler*, Beyan Yayınları, İstanbul, 2005, s. 128-129.

¹² Atalay Yörükoğlu, *Aile ve Çocuk*, Özgür Yayınları, İstanbul, 1997, s. 30.

testo edilir. Erkeklere oranla kız çocuklar daha az süre emzirilir. Çünkü onlar ailede geçicidirler ve evlenip başka ailelere gideceklerdir. Bazı kimseler çocuklarının sayısından söz ederken sadece erkeklerin sayısını söylerler, kızları hesaba katmazlar.¹³

Erkek çocuğu dünyaya gelen babalar, bu duruma çok fazla sevinirler. Erkeklik değerli bulunduğu için babalar çocuklarından pipilerini diğer amcalara göstermelerini isterler. Eski Türk ailelerinde cinsiyet eşitliğine özen gösterilmeye çalışılmışsa da, doğan çocuğun erkek olmasının ayrı bir sevinç yarattığı anlatılır.¹⁴

Ülkemizin özellikle kırsal kesimlerinde aile büyüklerinin kız-erkek çocuğu ayırımı yaptıkları gözlerden kaçmamaktadır. Köylerde kız çocuklarının erkek çocukları kadar önemsenmeyişi, kız çocuklarının beslenme ve sağlık ihtiyaçlarına erkek çocuklar kadar özen gösterilmeyişi, bazı kız çocuklarının okula gönderilmeyişi çocuklar arasında yapılan cinsiyet ayırımını açıkça gözler önüne sermektedir.

Ülkemizin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde aileler özellikle erkek çocuğun okuması ve bir meslek sahibi olmasını gerekli görürler. Kız çocukların geleceği ile ilgili böyle bir endişe taşımazlar. Ülkemiz genelinde cinsiyete göre öğrenci sayısı incelendiğinde eğitimin her kademesinde kız öğrenci sayısının erkek öğrenci sayısından az olduğu tespit edilmiştir.¹⁵

Yapılan araştırmalarda, sadece bir çocukları olması durumunda aileler, büyük oranda; çocuklarının cinsiyetinin erkek olmasını istediklerini açıklamışlardır.¹⁶

Çocuğa bakmakla yükümlü olan ailenin bilinçli ya da farkında olmadan çocuğa karşı eksik, hatalı ve kötü davranmaları sonucu ortaya çıkan duruma çocuk istismarı denir. Çocuk istismarı genellikle fiziksel, cinsel ve duygusal olmak üzere üç başlık altında değerlendirilir. Çocukların bedensel, ruhsal ve toplumsal gelişimini bozan, eğitimine fırsat tanımayan ortamın

¹³ Aysel Ekşi, *Çocuk Genç Ana Babalar*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1990, s. 88-89; Ozanser Uğurlu, *Kadınlar*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002, s. 20; Behire Nazik, *Çocuk Ruh Sağlığı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2000, I/ 47.

¹⁴ Mehmet Eröz, *Türk Ailesi*, M.E.B., İstanbul, 2000, s. 20-23; Uğurlu, a.g.e., s. 19.

¹⁵ Birsen Gökçe, *Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar*, Savaş Yayınevi, Ankara, 1996, s. 129; Aysen Soysaldı, "Halk eğitiminin Kadın Eğitimi ve Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimindeki Rolü", *Ülkemizde Halk Eğitiminin Amacı Önemi ve Gerekliliği Sempozyumu*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2001, s. 119; Mahmut Tezcan, *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara, 1997, s.103.

¹⁶ Aysel Günindi Ersöz, *Cinsiyet Rollerine İlişkin Beklenti Tutum Davranışlar ve Eşler Arası Sorumluluk Paylaşımı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1999, s. 29.

yaratılması duygusal istismar olarak ele alınır. Bazı ailelerin kız çocuklarının eğitim ve öğrenimini engellemeleri duygusal istismarın ortaya çıkış şekillerinden birisi kabul edilir.¹⁷

Toplumumuzda erkek çocukların kız çocuklarına tercih edilmesinin belli başlı sebepleri vardır. Erkek çocuk istemede maddi yardım ve yaşlılıkta destek arama gibi çok sayıda faydacı nedenler rol oynar. Erkek çocuğun aileye gelecekteki ve şimdiki ekonomik katkıları hesaba katılır. Özellikle kırsal kesimde erkeğin el emeği ve bilek gücü bir ayrıcalık kabul edilir.¹⁸

Sosyal/normatif değere sahip olduğu, aile adını devam ettireceği için erkek çocuklara daha fazla değer verilir. Türkiye gibi geleneksel toplumlarda, aile isminin sürdürülmesi şeklinde yararçı nedenlerle erkek çocuk tercih edilir. Kız çocuğunu ikinci dereceden evlat muamelesi yapılmasının sebeplerinden birisi de budur.¹⁹

Geleneksel toplumlarda "erkeklik" güç simgesi olarak kabul edilir. Zaman zaman güç sembolü olan diğer maddi değerler kadar önem kazanır.²⁰ Erkekliğin bu derece yüceltilmesi kız cinsiyetine karşı olumsuz tavırların geliştirilmesi sonucunu doğurmuştur. Erkekliğin güç sembolü olması, karşıt cinsin güçsüzlük sembolü olduğu kuruntusuna yol açmıştır.

Evensel, insani bir ilke olarak kız çocukla erkek çocuk, değer taşıma açısından birbirine eşittir. Erkek ve kız ayırımı yapıp birini öbürüne tercih etmek doğru değildir. Her şeyden önce kız da erkek de birer insandır. Çocuğun cinsiyeti ne olursa olsun gelişmeye ve yetişmeye hazır bir birey olarak ona gereken değer verilmelidir. Anne-babalar çocuğun cinsiyetinden ve bu cinsiyetin sağlayacağı çıkardan çok çocuğun varlığına değer vermelidirler. Yukarıda saydığımız -erkeği yücelten, kızı önemsemeyen- sebepler anne babanın çıkarıcı ve bencil anlayışlarının bir ürünüdür. Erkek çocuğu kadar çıkar sağlamıyor diye kız çocuğunu ikinci plana itmek vicdanın ilkelerine ve sağduyuya aykırıdır. Erkeklerin kızlara tercih edilmesi, kız çocuklarının

¹⁷ Özcan Köknel, *Kimliğini Arayan Gençliğimiz*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 2001, s. 309-311.

¹⁸ Çiğdem Kağıtçıbaşı, *Çocuğun Değeri*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1981, s. 119; G. Okman Fişek, Zafer Sükan, *Çocuğunuz ve Siz*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1980, s. 36; Günindi Ersöz, *a.g.e.*, s. 29; Yörükoğlu, *a.g.e.*, s. 35.

¹⁹ Nemin Erdentuğ, *Sosyal Âdet ve Gelenekler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1977, s. 87; Beyza Bilgin, *İslâm ve Çocuk*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1991, s. 49; Kağıtçıbaşı, *a.g.e.*, s. 119; Fişek, Sükan, *a.g.e.*, s. 36; Günindi Ersöz, *a.g.e.*, s. 30.

²⁰ Erdal Atabek, *Kışkırtılmış Erkeklik Bastırılmış Kadınlık*, Altın Kitaplık Yayınevi, İstanbul, 1998, s. 26.

kişiliklerinin tam manasıyla gelişmesinin önündeki en büyük engellerden birisidir.

Çocuklar arasında kız-erkek ayrımı yapmayarak onlara eşitlikçi bir anlayışla yaklaşılmalı, adil davranılmalı, saygı gösterilmeli, isteklerine, ilgilerine, görüşlerine değer verilmeli, sosyal, fiziksel, zihinsel ve duygusal açıdan olabildiğince geniş gelişim imkânları sağlanmalı, herkesin birbirine değer verdiği ve bireylerin sorumlulukları paylaştığı bir ev ortamı oluşturmak için özen gösterilmelidir.

2. Kur'an'da Kız Çocuklarına Karşı Tutumlar

Kız çocuklarına karşı sergilenen olumsuz tutum ve kötü muamele Kur'an'ın indiği toplumun belirgin davranış biçimlerinden birisidir. İnsanları hem inanç hem de davranış açısından eğitmeyi ve düzeltmeyi amaçlayan Kur'an, kız çocuklarına yapılan kötü muameleyi ortadan kaldırmaya, kızlara iyi davranma konusunda zihinleri eğitmeye, kız çocukları hakkındaki kalıp yargıları değiştirmeye çalışmıştır. Kur'an, öncelikli olarak Arap toplumunda kız çocuklarına yapılan kötü muameleyi, insanların kız çocukları karşısında sergiledikleri kötü tavırları tasvir etmiştir. Arapların kız çocuklarına karşı takındıkları olumsuz tavırları tasvir eden âyetleri "olumsuz tutum örnekleri" başlığı altında incelemeyi uygun bulduk.

Yine Kur'an Hz. Meryem'in bir kız çocuğu olarak yetiştirilmesini tarihsel kesit halinde aktarır. Burada bir kız çocuğuna nasıl muamele edilmesi gerektiğinin örneklerini verir. Hz. Meryem'in yetiştirilmesini anlatan âyetleri, kız çocuklarına karşı muamelede "olumlu tutum örneği" olarak inceleyeceğiz.

Kur'an, Şûrâ sûresi, 49. ve 50. âyetlerde çocuklar arasında cinsiyet ayrımı yapılamayacağını karara bağlar. Çocuklar arasında cinsiyet ayrımının yapılamayacağını bir ilke olarak ortaya koyan bu âyetleri de ayrı başlık altında incelemeyi kararlaştırdık.

a) Kız Çocuklarına Karşı Olumsuz Tutum Örnekleri

Kur'an'ın indiği dönemde ve ortamda kız çocuklarına gösterilen kötü muamelenin en ağır olanı, onların diri diri toprağa gömülerek öldürülmesiydi. Kur'an, kız çocuklarını öldürme davranışına müdahale ettiği âyette, âhiret hayatında yaşanacak olan süreçten bir kesit sunar. Bu kesitte aktarıldığına göre Yüce Allah insanları kız çocuklarını diri diri gömerek öldürme suçundan hesaba çekecektir. Âhirette, kız çocuklarını öldürmeyle ilgili yargılamada hiçbir günahı olmamasına karşın bir kız çocuğunu öldürmenin haksızlığı ortaya konulacaktır;

"Ve sorulduğu zaman o diri diri toprağa gömülen kıza: "Hangi günahı yüzünden öldürüldü?"²¹ Âyette geçen "mevûde" kelimesi, diri halde gömülerek öldürülen kız çocuğu anlamındadır. Üzerine atılan toprağın sıkıştırması, ağırlık yapması yüzünden öldüğü için söz konusu kız çocuğuna bu isim verilmiştir.²²

Kız çocuklarını diri diri toprağa gömmek İslâm öncesi Arap toplumunun alışkanlıklarından birisiydi. Kız çocuklarını diri diri gömme geleneği herkesin yaptığı bir davranış olmamakla birlikte²³ Araplar arasında görülen bir durumdu.²⁴ İslâm inancını benimsedikten sonra Arapların kalplerindeki bu katılık yerini şefkat ve yumuşaklığa bırakmıştır.²⁵

Anlatıldığına göre, kız çocuğu dünyaya gelen bir adam, çocuğun yaşamasını isterse, ona yünden ya da kıldan yapılmış bir giysi giydirir ve bâdiye'ye göndererek çobanlık yaptırırdı. Eğer çocuğu öldürmek isterse, altı karış oluncaya kadar büyümesini beklerdi. Yeteri kadar büyüyen çocuk, süslenip giydirilerek çölde kazılmış bir çukurun başına getirilirdi. Babası çocuğu bu çukurun içerisine iterek, üzerini toprakla kapatırdı. Yine anlatıldığına göre, doğumu yaklaşan kadınlar bir çukurun kenarına giderler, doğan çocuğun kız olması halinde onu bu çukura atarlarmış.²⁶

²¹ Tekvîr, 81/8-9.

²² Ebû Abdullahî Muhammed İbn Ahmed el-Kurtubî, *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'an*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993, XIX/102; Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul, tsz., VIII/5603; Ömer Nasuhi Bilmen, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsiri*, Bilmen Yayınevi, İstanbul, 1985, VIII/3976.

²³ Kız çocuklarını diri diri toprağa gömme davranışı Arap kabilelerinin hepsinde yoktu. İstisnasız herkes bu davranışı sergiliyor değildi. Bu davranış daha çok fakirlik korkusu çeken alt tabakalarda yaygınlık gösteriyordu. Örneğin, Esed ve Temimoğulları kabilelerinde kız çocuklarını diri diri gömme davranışının varlığı tarihî kayıtlarda aktarılmaktadır. (H. İbrahim Hasan, *Siyasi Dini Kültürel Sosyal İslâm Tarihi*, Çev. İsmail Yiğit, Sadreddin Gümüş, Kayhan Yayınları, İstanbul, 1985, 1/87)

²⁴ İzzet Derveze, *et-Tefsîru'l-Münîr*, Çev. Şaban Karataş ve Diğerleri, Ekin Yayınları, İstanbul, 1998, 1/126; Muhammed Esed, *Kur'an Mesajı*, Çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İşaret Yayınları, İstanbul, 1997, s. 1239.

²⁵ Ahmed Mustafa el-Merâğî, *et-Tefsîru'l-Merâğî*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1998, X/341.

²⁶ Ebu'l-Kâsım Cârullah Muhammed İbn Ömer İbn Muhammed ez-Zemaşerî, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzîl*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995, IV/694; Fahreddin er-Râzî, *et-Tefsîru'l-Kebîr*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1997, XI/66.

Kız çocuklarının diri diri gömülmelerinin sebeplerinden birisi ekonomik,²⁷ diğeri de sosyo-psikolojik faktörlerdir. Kız çocuklarının sayısındaki artışın, ailenin ekonomik yükünü artıracığından korkulmuştur.²⁸ Buna karşılık erkeğin aileye ekonomik katkısı daha fazlaydı, yine erkek silah kullanma özelliğiyle potansiyel bir güçtü. İşte bu gibi maddi sebepler yüzünden Cahiliye insanı erkek çocuklarına kız çocuklarından daha fazla değer vermiştir.²⁹

Sosyolojik sebeplere gelince, kabileler arası savaş³⁰ zamanlarında işe yaramamaları ve ayrıca korunmaya muhtaç durumda olmaları, Arapları daha küçük yaşta kız çocuklarından kurtulmaya yöneltmiştir. Yine Araplar savaşlarda esir aldıkları kızları ya pazarlarda satar ya da cariye olarak kullanırlardı. Bu durum kızları esir düşenler için onur kırıcıydı. Araplar, kızların ailenin şeref ve namusuna leke getirmelerinden korkarlardı. Bu ve benzer sebepler yüzünden Araplar kız çocuklarının olmasından utanırlardı.³¹ Bazı Araplar

²⁷ İlkel toplumlarda yiyecek yokluğu yüzünden bazı çocukların saf dışı bırakılması durumunda, ekonomik açıdan yük sayılan dişi çocukların öldürüldüğü sanılmaktadır. Arabistan örneğinde görüldüğü gibi dişi çocukların öldürülmesi kan dökmeden, bebek diri diri gömülerek gerçekleştirilirdi. Çocuklara yeterli yiyeceğin bulunamaması endişesi ve kızların utanç getirebilecekleri korkusu dişi çocukların öldürülme sebepleri arasında sayılır. Bazı yorumcular, kızların utanç getireceği korkusunun birer bahane olduğunu, asıl sebebin açlık olduğunu açıklamışlardır. Dişi çocukların öldürülmesi ve ikinci plana itilmesi, eşyaların ortak mülkiyetten özel mülkiyete geçişi aşamasında ortaya çıkmıştır. Miras kanunu ile dişi çocuk arasında bir ilişkin mevcut olduğu görülmüştür. Mirastan pay vermemek için dişi çocuklar saf dışı bırakılmıştır. (Evellyn Reed, *Kadının Evrimi*, Çev. Şemsa Yeğin, Payel Yayınları, İstanbul, 1995, II/173-175)

²⁸ ez-Zemahşerî, *a.g.e.*, IV/694; Ebu'l-A'lâ el-Mevdûdî, *Tefhîmu'l-Kur'ân*, Çev. Muhammed Han Kayani ve Diğerleri, İnsan Yayınları, İstanbul, 1987, VII/48.

²⁹ Yavuz Yıldırım, "İslâm Öncesi Arap Yarımadasında Çocuk Öldürme Olgusu", İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, İstanbul, sayı: 7, 2003, s. 83-84.

³⁰ Tarihte bazı toplumlarda, savaş düşüncesi, kız çocuklarının değersizliğini anlatan bir olgu olmuştur. Kız çocuklarının günün birinde düşman eline düşeceğini düşünmeden edemeyen toplumlar kız çocuklarını değersiz görmüşlerdir. (İsmail Doğan, *Bizde Kadın*, M.E.B., İstanbul, 2003, s. 77) Arap kabilelerinin birçoğu için savaş bir yaşam tarzıydı. Hayatın pek çok alanında kadınlar erkeklerle sorumluluk ve görevler yüklenmişlerse de, kadınlar savaş alanında erkeğin yerini tutamazlardı. Bu durum erkeğin toplumdaki değerini yükseltmişti. Kadın cinsinin hor görülmesinin sonuçlarından biri olarak, kız çocuklarını diri diri gömerek öldürmek bir alışkanlık haline gelmişti. (Ahmed Emin, *Fecrü'l-İslâm*, Çev. Ahmet Serdaroğlu, Kılıç Kitabevi, Ankara, 1976, s. 39)

³¹ Vehbe ez-Zuhaylî, *et-Tefsîru'l-Münîr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1991, XXX/83; el-Mevdûdî, *a.g.e.*, VII/48; Esed, *a.g.e.*, s. 1239; Süleyman Ateş, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 1998, X/340.

da, “meleklerin Allah’ın kızları olduğu inancı”yla³² kızlarını meleklerin arasına katılmak üzere Allah'a adanmışlar.³³

Âyette kullanılan üslup, kız çocuklarını diri diri gömerek öldürenlere yönelik bir kınama, azarlama, tehdit içermektedir. İşlenen suçun Allah katında günah olduğunu, cezasının büyüklüğünü anlatmaktadır.³⁴ Âyette geçen ifadede sorunun öldürülen kız çocuğuna yöneltilmesi, katile duyulan aşırı öfkeyi dile getirir. Duyulan öfke öylesine büyüktür ki, katil soru sorulmaya bile layık görülmez, muhatap alınmaz.³⁵

Âyette cinâyet, öldüren kimsenin huzurunda öldürülene sorulmakta ve öldürüne değil, öldürülene nispet edilmektedir. Bu durum, öldüren kişiyi kendi durumunu ve öldürdüğü kimsenin durumunu düşünmeye yöneltmektedir. Böylece öldüren kimse, öldürülenin suçsuz olduğunu, kendisinin ise cezayı hak ettiğini görmektedir.³⁶

Cinayetin sebebinin doğrudan, öldüren kimseye sorulmayıp da suçsuz yere öldürülen kız çocuğuna sorulması, katilin vicdanını sızlattırmaya, haksızlığını bütün açıklığıyla ona kavratmaya yöneliktir.³⁷

Kız çocuklarını diri diri toprağa gömenlere yöneltilen müeyyidelerden birisi âhirette sorulacak hesaptır. Âyette, bu hesap sorma işinin bir tasviri yapılmaktadır. Kur’an âhiretteki hesabı öne çıkararak, insanları kız çocuklarına karşı kötü davranmaktan alıkoymaya, vazgeçirmeye çalışmıştır.

Kur’an, insanları kız çocuklarına kötü davranma konusunda âhret hesabıyla uyarırken, Hz. Peygamber de, kız çocuklarını öldürmeyen ve kötü görmeyen, onları aşağılamayan, çocuklar arasında cinsiyet ayrımı yapmayan kimseleri âhirette elde edecekleri ödülle teşvik etmiştir: “Kız çocuğu olan bir

³² Cahiliye Araplarının melekleri Allah’ın kızları olarak tasavvur etmelerini anlatan birçok âyet vardır. Bkz., Necm, 53/21; Sâffât, 37/151-154; İsrâ, 17/40.

³³ er-Râzî, a.g.e., XI/66; Yazır, a.g.e., VIII/5603.

³⁴ İmâdüddîn Ebu’l-Fidâ İbmail İbn Kesîr, *Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm*, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut, 1997, IV/509; Abdurrahman İbn Nâsir es-Sa’dî, *Tefsîru’l-Kerîmi’r-Rahmân fî Tefsîri Kelâmi’l-Mennân*, Messesetü’r-Risâle, Beyrut, 356, s. 844; Derveze, a.g.e., I/126; Zuhaylî, a.g.e., XXX/83; Bilmen, a.g.e., VIII/3976.

³⁵ Muhammed İbn Ali İbn Muhammed eş-Şevkânî, *Fethu’l-Kadîr*, el-Mektebetü’l-Asriyye, Beyrut, 1995, V/487.

³⁶ Muhammed Cemâlüddîn el-Kâsîmî, *Tefsîru’l-Kâsîmî*, Dâru İhyâi’t-Turâsi’l-Arabî, Beyrut, 1994, VII/267.

³⁷ Yazır, a.g.e., VIII/5606; Ateş, a.g.e., XI/346.

kimse, onu toprağa gömmez, aşağılamaz, erkek çocuklarını ona tercih etmezse, Allah onu o kız çocuğu sayesinde cennete koyar.”³⁸

Günümüzde beslenme ve sağlık ihtiyaçlarına gerekli özeni gösterme, eğitim öğretimini engelleme gibi davranışlarla kız çocukları istismar edilmektedir. Kur’an’ın indiği ortamda, kız çocuğuna yapılabilecek kötü muamelenin en aşırılarıyla karşılaşmaktayız. Kız çocuklarının diri diri gömülmesi çocuk istismarının en uç noktaya vardığının kanıtıdır.

Müfessirler, Arapların kız çocuklarını öldürmelerinin sebeplerini belirlemeye çalışmışlardır. Kız çocuklarının öldürülmesinin gerekçeleri hakkındaki kanaatlerini şu şekilde belirtmişlerdir: Araplar kızların esir düşerek ailenin onurunu zedeleyeceğinden ya da ailenin namusuna herhangi bir şekilde leke getireceğinden endişe ederlerdi. Aileler kız çocuklarının ekonomik katkılarının olmaması ve aile ekonomisine yük getirmeleri dolayısıyla onları istemezdi. Her iki gerekçede de ailelerin çıkarıcı ve bencil eğilimlerinden dolayı kız çocuklarını öldürmeye kalkıştıkları anlatılmaktadır. Günümüzde de faydacı nedenler yüzünden kız çocuklarına ikinci sınıf muamelesi yapıldığını yukarıda belirtmiştik.

Araplar kız çocuklarına karşı işledikleri cinayetin vicdanlarındaki tesirini giderebilmek için dinsel temele dayalı bir bahane de bulmuşlardır. Onların inancına göre melekler Allah’ın kızlarıydı. Kendi kızlarını da öldürerek onların arasına kattıklarını sanıyorlardı. Vicdanlarını rahatlatmak için böyle bir bahanenin arkasına sığınmaya çalışmışlardır. Çünkü işledikleri cinayeti kendi vicdanlarına bile kabul ettirmeleri oldukça zordur.

Kur’an’ın âhîret hayatını fon olarak seçtiği sorgulama sahnesinde, kız çocuklarını öldürmekten insanları alıkoyacak, onları bu konuda doğru düşünmeye ve davranmaya yöneltecek mesajlar vardır. Nitekim bu âyetlerin ilk muhatapları olan insanlar İslâm inancını benimsedikten sonra kız çocuklarına karşı sergiledikleri katı tutumlarını değiştirmişlerdir. Âyette, insanları kız çocuklarına kötü davranmaktan alıkoymak için vicdanı uyarmaya yönelik bir eğitim metodu vardır. Ayrıca sağduyulu bir toplumun, kızını öldüren kimseye karşı duyması gereken öfkeye ve nefrete dikkat çekilmiştir. Bununla, kızlarına kötü davranan kimselerin, karşılarında toplumun caydırıcı tepkisini bulacakları vurgulanmıştır. Kısacası, kız çocuğuna kötü davranan kimsenin hem vicdan azabı duyacağı, hem de kamu vicdanının mahkûm edileceği vurgulanmıştır.

Yine Kur’an bu âyette, kızlara kötü muamele konusunda insanları eğitmek için âhîretteki cezaya dikkat çekerek “eğitimde ceza” metodunu gündeme getirmiştir. Hz. Peygamber ise yaptığı açıklamada ceza yöntemine

³⁸ Ahmed Muhammed İbn Hanbel, *Müsned*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992, I/223.

alternatif olan “ödül” metoduna vurgu yapmıştır. Yani kız çocuklarını öldürmeyenlerin âhirette karşılaşacakları ödüle dikkat çekmiştir.

Câhiliye Arapları kız çocuklarını öldürmeyi kendi uydurdıkları tanrıların verdikleri yetkiyle meşrulaştırmaya çalışmışlardır.³⁹ “*Yine ortakları, müşriklerden çoğuna evlatlarını öldürmeyi süslü (güzel bir şeymiş gibi) gösterdi ki (böylece) hem kendilerini mahvetsinler hem de dinlerini karıştırıp bozsunlar. Allah dileseydi bunu yapmazlardı. O halde onları, uydurduklarıyla baş başa bırak!*”⁴⁰ Araplar istemedikleri kız çocuklarını diri diri gömmeyi âdet haline getirmişlerdi. Zaman zaman erkek çocuklarını da putları için kurban etmişlerdir. Allah’ın yanı sıra kanun koyucu olarak kabul ettikleri otoriteler –şeytanlar, Kâbe’nin zangoçları, insanları doğru yoldan çıkaran kimseler- çocuk öldürme işini Araplara yapılması hoş olan bir iş gibi göstermişlerdir.⁴¹

İnsan ne kadar katı kalpli olursa olsun kendi çocuğunu öldürmekte tereddüt eder. Çocuğunu öldürdükten sonra da vicdan azabından kolay kolay kurtulamaz. Kendini rahatlatmak için birtakım bahanelere sığınma ihtiyacı duyar. İşte Araplar kız çocuklarını öldürürlerken, bu konudaki ruhsatı kendilerine tanrılarının verdiği kuruntusunu ortaya atmışlardır. Kendilerini bu şekilde rahatlatmaya çalışmışlardır. Bu da gösteriyor ki, gerçek manada Allah’a kulluktan uzaklaşan insanlar, her türlü kötülüğü batıl tanrıları adına işleyebilmektedirler.

Kur’an, birçok âyette, Câhiliye Araplarının kız çocukları hakkında taşdıkları yanlış kanaatleri düzeltmeye çalışmıştır. Bu amaçla, onların kız çocuklarını aşağılayıcı anlayış ve davranışlarını ortaya koyan âyetlere yer vermiştir. Kız çocuklarına karşı olumsuz tutumlarla kendini gösteren dejener olmuş kafaları ve hasta ruhları tasvir etmiştir. Bu tasvirlerin amacı hastalığı teşhis etmeye ve tedaviye yöneliktir:

“*O şâni yüce Allah’a kızları veriyorlar (melekleri Allah’ın kızları sayıyorlar)da kendilerine hoşlandıkları (erkek çocuklarını alıyorlar). Onlardan birine dişi (çocuğu olduğu) müjdelendiği zaman içi öfkeyle dolarak yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen müjdenin kötülüğünden dolayı kavminden*

³⁹ Fazlur Rahman, *Ana Konularıyla Kur’an*, Çev. Alparslan Açıkgenç, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1996, s. 106.

⁴⁰ En’âm, 6/137.

⁴¹ ez-Zemahşerî, *a.g.e.*, II/66-67; el-Kurtubî, *a.g.e.*, VII/60; Celâluddîn Muhammed İbn Ahmed el-Mahallî, Celâluddîn Abdurrahman İbn Ebî Bekr es-Suyûtî, *Tefsîru'l-Celâleyn*, Dâru'l-Kalem, Kâhire, 1966, s. 144; el-Mevdûdî, *a.g.e.*, I/490, Esed, *a.g.e.*, s. 256.

gizlenir. (Şimdi ne yapsın) onu, hakaretle tutsun mu yoksa onu toprağa mı gömsün! Bak ne kötü hüküm veriyorlar!”⁴²

Câhiliye Arapları, kız çocuklarından nefret eder, kız babası olmaktan utanırlardı. Onlardan birisine bir kız çocuklarının doğduğu haber verildiğinde utanç ve öfke içerisinde kalır, karısına karşı şiddet gösterir, üzüntüsünden kendisini yer bitirirdi. Kız çocuğuna sahip olmaktan utanır, çevresinin kendisini ayıplayacağından, insanların diline düşmekten korkar, toplumdan gizlenirdi. Ya çocuğun yaşamasına izin verir ve utanç içerisinde hayatını sürdürür ya da çocuğu diri diri toprağa gömerek ondan kurtulurdu.⁴³

Araplar kız çocuklarını istemezler, daha üstün gördükleri erkek çocuklarını arzu ederlerdi. Kız edinmenin Allah’a özgü olduğunu düşünürlerdi. Hoşlandıkları erkek çocuklarına sahip olmak isterlerken, beğenmedikleri kız çocuklarını Allah’a nispet ederlerdi. Kız çocuğuna sahip olmayı kendileri için aşağılık bir durum kabul ederlerken, Allah’a kızlar isnat etmekten çekinmezlerdi. Örneğin, Huzaa ve Kinâne kabileleri meleklerin Allah’ın kızları olduğuna inanırlardı. Böylece hem kız çocuklarını hor gördüklerini hem de Allah’a değer vermediklerini ortaya koymuş oluyorlardı.⁴⁴

Câhiliye Arapları “kız” cinsiyetine değer vermemişlerdir. Fakat dışı olarak tasavvur ettikleri meleklerin Allah’ın kızları olduğuna inanmışlardır. Kendilerine yakıştıramadıkları, değersiz buldukları kızları Allah’a layık görmüşlerdir. Bu da gösteriyor ki, Araplar bencilce çıkarları doğrultusunda kız çocuklarını aşağılamışlardır. Kendi menfaatlerine ters düştüğünü düşünerek kız çocuklarına değer vermemişlerdir. Kendileri için değersiz olan bir şeyi rahatlıkla Allah’a nispet edebilmişlerdir. “Allah” hakkındaki anlayışlarında ciddiyetsizlik ve umursamazlık gözlenmiştir. Onlar için önemli olan kendi çıkarlarıdır. Allah hakkındaki yaklaşımları, onların kendilerinden başka hiçbir üst değer –Allah bile olsa- tanımadıklarını kanıtlamaktadır. Sağlıklı bir “değer” anlayışına sahip olmayan insanların “kız” çocuğuna, çıkarlarına uygun düşmediği için değer vermemeleri doğal bir sonuçtur.

Arap câhiliye toplumunda kız çocuklarını değersiz görme anlayışını toplumsal önyargılar yönlendirmiştir.⁴⁵ Kız çocuğu olan kimse çevresinin

⁴² Nahl, 16/57-59.

⁴³ Abdullah İbn Ahmed en-Nesefî, *Medâriku't-Tenzil ve Hakâiku't-Te'vil*, Dâru'n-Nefâis, Beyrut, 1996, II/417-418; el-Kurtubî, *a.g.e.*, XI/77-78; Muhammed İbn Muhammed İbn el-Muhtâr eş-Şankitî, *Azvâu'l-Beyân fi İzâhi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1995, II/387; Bilmen, *a.g.e.*, IV/1790.

⁴⁴ eş-Şevkânî, *a.g.e.*, III/211-212; Derveze, *a.g.e.*, IV/28; Muhammed Ali es-Sâbûnî, *Safvetü't-Tefâsir*, Dâru'l-Kalem, Beyrut, tsz., II/131; el-Mevdüdü, *a.g.e.*, III/33.

⁴⁵ Cinsiyete dayalı eşitsizliğin temelinde, içinde yaşanılan toplumun sosyal yapısı ve kültürü önemli bir rol oynar. Sosyal yapı ve bu yapıyı karakterize eden normlar cinsiyetler arasın-

kendisini ayıplamasından çekinmiş, kimsenin yüzüne bakamaz hale düşmüştür. Bu durum, toplumun bireyleri kız çocuklarına karşı hor davranmaya motive ettiğini göstermektedir.

Günümüzde geleneksel toplumlarda cinsiyet ayrımcılığı, daha henüz çocuğun doğumunda başlar. Kız çocuğu dünyaya geldiğinde herhangi bir şekilde sevinç ve coşku gözlenmez. Câhiliye Arapları da aynı şekilde kız çocuklarının doğumundan dolayı üzüntü, utanç ve öfke içerisinde kalırlardı. Kur'an, Arapların kız çocuklarına değer vermediklerini anlatırken, kız çocukları doğduğunda onların gösterdikleri tepkiyi örnek olarak seçmiştir.

“Onlardan birine, Rahmân için uygun gördüğü (kız çocuğu) müjdelendiğinde, yüzü simsiyah kesilir ve öfkesinden yutkunur durur. Süsler içinde büyütülüp kavga ve tartışmada kendini ortaya koyamayan (o ince, narin) varlığı mı (Allah'a uygun görüyorlar)? ...Onların bu (saçma) tanıklıkları yazılacak ve (kıyâmet günü) kendilerine sorulacaktır.”⁴⁶ Şeklindeki ifadeleri içeren âyetlerde de yine, müşriklerin Allah'a kız çocuğunu layık gördüklerinden, kendilerinin ise kız çocuğuna sahip olmaktan utanç duyduklarından, bunu bir aşağılanma olarak görmelerinden bahsedilir. Câhiliye devrinde bir kız çocuğu dünyaya gelen babanın öfkelenildiği, yüzünün kapkara kesildiği, utancından başkalarının yüzüne bakamaz hale geldiği, büyük bir üzüntü yaşadığı hususu ikinci kez açıklanır. Fakat bu âyetlerde farklı olarak, Câhiliye devrinde bir kız çocuğunun neden erkek çocuğundan değersiz görülmesine, istenmemesine ilişkin bir ayrıntı vardır. Bu ayrıntı kız çocuklarının yetiştirilmesi ve eğitimiyle ilgilidir.

Kız çocukları süs içinde yetiştirilmektedir.⁴⁷ Tartışabilecek, savaşılabilecek, ailenin şerefini koruyabilecek özelliğe sahip değildir. Arapların gözünde kız çocuğu, kişinin hayatını güzelleştirmekten, süslemekten başka bir role sahip değildir. “Yüneşşeu” kelimesi, büyütülmek ve yetiştirilmek anlamındadır. Kızların terbiyesi, süslenmek ve çekici olmak üzerine kurulmuştur. Âyette süslenmeyi anlatan kelime ise, “hilye”dir. Süslü ve çekici olma konusunda eğitilen kız çocuklarının bir tartışmada üstün çıkması, bir iddiayı kazanabilmesi mümkün olmaz. Çünkü akli kullanmada ve görüş beyan etmede yetersiz kalır. Süslü ve çekici olarak yetiştirilen kız çocuğu kişilik

daki farklılık ve ayrıcalıkları belirleyen ve kurumsallaştıran unsurlardır. (Mehtap Yeşilorman, “*Tophumsal Eşitsizlikte Kör Nokta: Kadın Eşitsizliğine Genel Bakış*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, sayı: 2, 2001, s. 274)

⁴⁶ Zuhurf, 43/16-19.

⁴⁷ Kadınların zamanlarını ayna karşısında kendilerini izleyerek geçirmesi, vakitlerinin çoğunu vücut bakımı ve süslenme işiyle harcamaları pek çok kültürde kabul edilebilir davranışlardır. (Herb Goldberg, *Erkek Olmanın Tehlikeleri*, Çev. Selçuk Budak, Öteki Yayınları, İstanbul, 1994, s. 137)

açısından da gelişimini tamamlayamaz.⁴⁸ Fiilî, zihinsel ve sözlü mücadelede bir erkek gibi varlık gösteremez, çünkü yetiştirilme tarzı ve doğal özellikleri buna erkek kadar müsait değildir.

Günümüzde cinsiyet ayrımı yapılan bölgelerde erkek çocuklarının bilgi beceri ve meslek sahibi olacak şekilde yetiştirildiklerini, eğitim aldıklarını; ilerde evlenip başka ailelere gidecek olan kız çocuklarının ise okula gönderilmediklerini belirtmiştik. Bu uygulamanın bir benzerini Arap câhiliye toplumunda da görüyoruz. Erkeklerin hayat mücadelesi için gerekli bilgi ve beceriyle donatıldıklarını, kızlara ise çekici ve süslü olma imkânının sağlandığını öğreniyoruz. Bu uygulamalarda, cinsiyet ayrımcılığı yapan toplumların tipik özelliklerinden birisi ile karşılaşılıyor. Cinsiyet ayrımı yapan topluluklar, erkek çocuklarını güç ve imkân sahibi olacak şekilde yetiştirirler, sonra da zayıf oldukları bahanesiyle kız çocuklarını hor görürler.

b) Kız Çocuklarına Karşı Olumlu Tutum Örneği

Pek çok toplumda tarih boyunca kız çocuklarına hor bakılması, kötü davranılması dolayısıyla, Kur'an kız çocuklarının eğitime ve gözetilmesine ayrı bir önem vermiş, onların eğitiminde daha hassas olunmasını istemiştir.

Kız çocuklarına karşı oluşturulan kalıp yargıların aşıldığı, düzeltildiği ve bir kız çocuğuna nasıl değer verilmesi gerektiği konusu Kur'an'da Hz. Meryem örneği ile anlatılmıştır. Hz. Zekeriyya'nın ve Meryem'in annesi olan İmrân'ın karısının bir kız çocuğuna verdiği önem ve gösterdiği ihtimam açıklanmıştır.

Kur'an'da anlatıldığına göre İmrân'ın karısı, cinsiyetini bilmediği karındaki çocuğunu Allah'ın mâbedine adar. Çocuğunun, kendi maddî beklentileri dışında ilâhî amaçlar doğrultusunda yetiştirilmesini ve yaşamasını ister:

*"İmrân'ın karısı demişti ki: "Rabb'im, karnımda olanı tam hüür olarak sana adadım, benden kabûl buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin."*⁴⁹ Âyette geçen "muhrer" azat edilmiş, demektir. İmrân'ın karısı, çocuğunu her türlü dünya ilişkisinden, dünyaya tapmaktan çözüp Allah'a kul olması için adanmıştır. Adağının amacı sırf Allah'ın rızasını elde etmektir. Çocuk, Allah'ın mâbedine hizmet etmekten başka bir işle uğraşmayacaktır. Annesi, herhangi bir şekilde çocuktan yararlanmayı düşünmemektedir. Çocuk sadece Allah'ın

⁴⁸ er-Râzî, a.g.e., IX/624; el-Kâfî Nâsiruddîn el-Beyzâvî, *Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vil*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988, II/370; Ebu'l-Hasen Ali İbn Muhammed İbn Habîb el-Mâverdî, *en-Nüket ve'l-Uyûn*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz., V/219-220; el-Merâğî, a.g.e., IX/64; Esed, a.g.e., s. 999.

⁴⁹ Â-i İmrân, 3/35.

mabedine (Beytü'l-Makdis'e) hizmet edecek, bundan başka herhangi bir dünya işinde hizmet görmeyecektir.⁵⁰

İmrân'ın karısı, çocuğunun hür düşünceli, başkalarının düşüncelerinin tutsağı olmayan bir insan olarak görmek istiyor. Çocuğunu Allah'ın rızasını araştırmaktan başka her şeyden soyutluyor. Her türlü kayıttan kurtuluşun Allah'a yönelişte olduğuna inanıyor. Herhangi bir çıkar için (kendisine bak-tırmak ya da işlerini devam ettirmek amacıyla) Allah'tan çocuk istemiyor.⁵¹

Gerek günümüzde gerekse Kur'an'ın anlattığı câhiliye döneminde çocuklar arasında yapılan cinsiyet ayırımının temelinde çıkarıcı ve bencil bir anlayışın olduğu dikkat çeker. İnsanların, çıkarlarına ve bencilce eğilimlerine uygun düşmediği için bazı kimseler kız çocuğunu istemezler, hor görürler. Fakat İmrân'ın karısının, çocuğu hakkındaki düşünce ve beklentileri farklıdır. Onun en büyük özelliği, çocuğundan herhangi bir maddî çıkar beklentisi içerisinde olmamasıdır. Bu durumdan çıkarabileceğimiz eğitimle ilgili bir ilke vardır: Çocukları arasında cinsiyet ayırımı yapanları, bu davranışlarından vazgeçirebilmek için, onları öncelikle çıkarıcı ve bencil olmaktan kurtarmalıyız. Çocukları, çıkar nesnesi olarak değil, bir değer olarak görmelerini sağlamalıyız.

İmrân'ın karısı, kızını Allah'a emanet etmek suretiyle, onu en büyük, mutlak eğitimcinin gözetimine veriyordu. Her konuda kızını Allah'ın güvencesine bırakıyordu. Bu durum onun fiilen hiçbir şey yapmadığı anlamına gelmez. Aşağıda açıklanacağı gibi, kızını Hz. Zekeriyya gibi çok nitelikli eğitimcilerin gözetimine veriyordu.

Hız. Meryem'in doğduğu dönemde geleneksel anlayışa göre mâbetlere sadece erkek çocuklar alınıyordu. İmrân'ın karısı mevcut gelenekler yüzünden kızının mâbede alınmayacağından endişe duymuştur:

"Onu doğurunca -Allah onun ne doğurduğunu bildiği halde- o dedi ki: "Rabb'im, onu kız doğurdum, erkek kız gibi değildir."⁵² Meryem'in annesi bu sözyle şunu kastetmiştir: "Çocuk erkek olsaydı daha iyi olabilirdi. Çünkü kız bazı yönlerden zayıftır ve birtakım toplumsal kısıtlamalara maruz kalabilmektedir. Bu yüzden çocuğumu adanmış olduğum mabet için erkek

⁵⁰ Ebû Muhammed Abdulhak İbn Gâlib İbn Atıyye el-Endelûsî, *el-Muharreru'l-Vecîz fi Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1993, I/424; İzzuddin Abdulazîz İbn Abdisselâm ed-Dımeşkî, *Tefsîru'l-Kur'ân*, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 1996, I/259; Ebû Bekr Câbir el-Cezâirî el-Cezâirî, *Eyseru't-Tefâsîr*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1995, I/310; Muhammed Mahmûd Hicâzî, *et-Tefsîru'l-Vâzih*, Dâru'l-Ceyl, Beyrut, 1993, I/226.

⁵¹ Seyyid Kutup, *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, Dâru'ş-Şurûk, Kâhire, 1997, I/392; Mahmut, Toptaş, *Kur'ân-ı Kerim Şifa Tefsiri*, Cantaş Yayınları, İstanbul, 1993, II/45-46.

⁵² Âl-i İmrân, 3/36.

çocuk daha uygun düşerdi.”⁵³ Olayın yaşandığı dönemde erkek çocuğun mabede adanması makbul sayılırdı. Erkekler, kadınlara ait hayız, doğum gibi özel hallere maruz kalmadan ibadetlerini sürdürebilirlerdi. Olaylar karşısında kızlardan daha dayanıklı, sorun çözmede ve düşünce üretmede daha aktif olabilirlerdi. Bu gibi sebepler yüzünden Meryem’in annesi kız çocuğu doğurduğu için üzüldü, kızını Beyt-i Makdis’e adayamayacağını sandı. Adağını yerine getiremeyeceği için Allah’tan özür diledi, bağışlanma istedi.⁵⁴

O güne kadar ki geleneklerde Mâbede genellikle erkekler adanmaktaydı. Toplumda geçerli olan geleneksel anlayışta kızların adanması geçerli değildi. Bu durum, İmrân’ın karısını kaygılandırmıştır. İmrân’ın karısının duyduğu kaygının asıl sebebi, bir kızın erkekten farklı bazı doğal durumlarla sınırlı olması değildir. O, yaşadığı dönemde kız çocuğuna atfedilen eksi değer, mabet hizmeti gibi önemli işlerde erkeklerin ön planda oluşunun etkisi altında kalmıştır. Kız çocuğunun erkekten farklı olan doğal özellikleri o günkü toplumun kız çocuklarını ikinci plana itmek için buldukları bahanelerdir.

İmrân’ın karısı, kızının geleceği için öncelikle Allah’a güvenmeyi ve dayanmayı tercih etmiştir. Başta, kötülük odaklarının anası şeytan olmak üzere her türlü zararlı etkilerden korunması için kızını Allah’ın güvencesine bırakmıştır:

*“Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu kovulmuş şeytanın şerrinden sana ısmarlıyorum.”*⁵⁵ İmrân’ın karısı, Meryemi himaye etmesi, iyi bir insan yapması için bütün samimiyetiyle Allah’a dua etti.⁵⁶

İmrân’ın karısı kızını ilâhî amaçlar uğruna adadığında, kızı doğunca da onu Allah’ın güvencesine teslim ettiğinde Yüce Allah bu annenin adağını kabul etmiş, kız çocuğunu da güvencesi altına almıştır:

*“Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu.”*⁵⁷ Allah, İmrân’ın karısının adağını kabul etti, ona ciddiyet gösterdi, büyük bir önem verdi. Mecazi anlamda, Allah bu kız çocuğunun terbiyesine büyük bir ilgi ve özen gösterdi.⁵⁸

İmrân’ın karısının duasını kabul eden Allah, iradesini Meryem’in kursesiz bir şekilde her yönden yetiştirmesi için tecelli ettirmiştir:

⁵³ el-Mevdûdî, a.g.e., I/205.

⁵⁴ eş-Şevkânî, a.g.e., I/425; el-Kâsimî, a.g.e., II/57; Hicâzî, a.g.e., I/226-227.

⁵⁵ Âl-i İmrân, 3/36.

⁵⁶ er-Râzî, a.g.e., III/204-205; Kutub, a.g.e., I/393.

⁵⁷ Âl-i İmrân, 3/37.

⁵⁸ er-Râzî, a.g.e., III/205; eş-Şevkânî, a.g.e., I/425.

"Onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi."⁵⁹ Bu mecazî ifade, Meryem'in nitelikli bir şekilde her yönden eğitildiğini anlatır. Meryem'i hem maddî açıdan hem de manevî açıdan büyüttü. Fiziksel açıdan sağlıklı bir yapı kazandı. Doğruluk, iffet, sağduyulu olma, ilâhî değerlere bağlılık gibi konularda onu eğitti. Burada sözü edilen eğitim fiziksel ve psikolojik gelişmeyi içine alır.⁶⁰

Bir bitki, verimli bir toprakta ziraatın gerekleri yerine getirilerek, sulanarak, zararlı otlardan ayıklanarak nasıl yetiştirilirse, Allah da Meryem'i o şekilde yetiştirdi. İnsanlar bahçelerindeki meyvelerin toprağına, gübresine, ilacına, budamasına nasıl dikkat ederlerse, kız çocuklarının eğitiminde de aynı dikkat ve özen gösterilmelidir.⁶¹

Hız. Meryem'in yetişmesi ve gelişmesi için iradesini tecelli ettiren Yüce Allah, bunun dünyevî sebeplerini ve koşullarını yaratmıştır. Hız. Zekerıyya gibi nitelikle bir eğiticiyi Meryem'in yetişmesi için sebep kılmıştır:

"Zekerıyya onun bakımını üstlendi."⁶² "Kâfil", bir kimseye harcamada bulunan, onun durumunu ıslah ve düzeltme konusunda titizlik gösteren kimse-dir. Hız. Zekerıyya Meryem'e "kâfil" (kefil) olmuştur. Hız. Meryem Zekerıyya'dan, bütün faydalı bilgileri, dinî değerleri, erdemli olmayı öğrenmiştir.⁶³

Arap câhiliye toplumunda horlanan kız çocuklarının eğitimi, süslenmelerine imkan tanınması gibi durumlardan ibaretti. Günümüzün bazı geleneksel toplumlarında da kız çocuklarının eğitimine herhangi bir yatırım yapılmadığını belirtmiştik.⁶⁴ Oysa bir kız çocuğı olarak Hız. Meryem'e her türlü gerekli bilginin öğretildiğine, kişiliğinin gelişmesi için nitelikli bir eğitim verildiğine şahit oluyoruz.

c) Çocuklar Arasında Cinsiyete Dayalı Bir Ayrımcılık Yapılamayacağı İlkesi

Kur'an, kız çocuklarına yapılan kötü muamelenin örneklerini Arap câhiliye toplumundan, bir kız çocuğına nasıl olumlu davranılacağıнын örneğini de Hız. Meryem'in yetiştirilmesinden verir. Şûra suresinin 49 ve 50. Ayetle-

⁵⁹ Âl-i İmrân, 3/37.

⁶⁰ er-Râzî, a.g.e., III/206; el-Endelûsî, a.g.e., I/425; Ebussuud Muhammed İbn Muhammed el-İmâdî, *İrşâdu'l-Akli's-Selîm İlâ Mezâye'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut, 1994, II/29-30; İsmail Hakkı el-Bursevî, *Tefsîru Rûhu'l-Beyân*, Mektebetü Eser, İstanbul, 1389h., II/27; el-Merâğî, a.g.e., I/493; el-Kâsimî, a.g.e., II/58.

⁶¹ el-Merâğî, a.g.e., I/493; Toptaş, a.g.e., II/47.

⁶² Âl-i İmrân, 3/37.

⁶³ er-Râzî, a.g.e., III/206; İbn Kesîr, a.g.e., I/368; el-Bursevî, a.g.e., II/28.

rinde ise, cinsiyet ayırımının ilâhî düzenlemeye ve insanların vicdanına ters düştüğünü açıklar. Çocuklar arasında cinsiyet ayırımı yapmamanın Kur'an'ın temel ilkelerinden biri olduğunu vurgular:

*“Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. O dilediğini yaratır. Dilediğine dişiler bahşeder; dilediğine de erkekler bahşeder. Yahut onları çift yapar: Hem dişî, hem erkek verir. Dilediğini de kısır yapar. O her şeyi bilendir, her şeye gücü yetendir.”*⁶⁴

Anne babalar hiçbir konuda kız ve erkek çocuklar arasında ayırım yapmamalıdır. Kız ya da erkek çocuk sahibi olma konusunda anne-babanın herhangi bir iradesi söz konusu değildir. Kız ya da erkek çocuk vermek tamamen Allah'ın mülkiyetindedir. Cinsiyeti ne olursa olsun, insanlar Allah'ın verdiği çocuğu hoş görmek, gönülden kabul etmek durumundadırlar. Kız olarak yaratılan çocuğu hakir görmenin hiçbir haklı gerekçesi yoktur. Âyette, Allah'ın mülkün mutlak sahibi oluşunun vurgulanması bu gerçeğe işaret etmektedir.

Kız ya da erkek çocuktan dilediğini yaratmak Allah'a özgüdür. Arzusuna uygun cinsiyette çocuk sahibi olamayan, kız çocuğunu horlayan anne-baba Allah'ın iradesi karşısında saygısızlık etmiş olmaktadır. Âyette geçen “O dilediğini yaratır.” ifadesi, çocuğun cinsiyetini belirleme yetkisinin Allah'a ait olduğunu gösterir. İnsanlara düşen görev, Allah'ın belirlediği düzenlemeye saygı göstermektir. Gerçek bir mü'min, Allah'ın iradesini kabullenir, kızı da erkeği de Allah vergisi olarak bilip sevinir, şükran ve minnettarlığını orfaya koyar.

Hem kız hem de erkek çocuk Yüce Allah'ın insanlara bir armağanıdır. Allah, genel anlamda her şeyin sahibi olduğunu, her şeyi yarattığını (halk ettiğini) belirttikten sonra, özel olarak insanlara kız ve erkek çocuklar armağan ettiğini belirtmektedir. Âyette insanlara erkek ve kız çocuklarının armağan edilişi “vehebe” (armağan vermek) fiiliyle dile getirilir. Cinsiyetini bahane ederek ilâhî bir armağanı beğenmemek aklın ve vicdanın ölçülerine uygun düşmez. Birisinin bize bir armağan verdiği düşünelim. Haklı sebepler olmadan bu armağanı eleştirmeye, onu beğenmediğimizi açıklamaya kalkıştığımızda armağanı verene en büyük saygısızlığı yapmış oluruz. Allah'ın bize armağan ettiği kız çocuklarını beğenmememiz, onları horlamamız O'na karşı yapılabilecek en büyük isyandır.

Âyetteki söz diziminde kız çocuğu erkekten daha önce anılmıştır. Bunun gerekçesine ilişkin şu görüşler ileri sürülmüştür: Kızlar nüfusun çoğunluğunu oluşturmakta ve türün devamında önemli rol oynamaktadırlar. Kızlar erkeklerden önce anılarak, babalarının gönüllerini yatıştırmak, kızları onurlandırmak, onların gözetilip iyi muamele görmelerine dikkat çekmek isten-

⁶⁴ Şûrâ, 42/49-50.

miştir.⁶⁵ Kızları önce anmakla, Yüce Allah, onlara önem verdiğini, onları gözettiğini, Arapların, erkek çocuğuna sevinmelerine, kız çocuklarını ise diri toprağa gömmelerine karşı çıktığını belirtmek istemiştir.⁶⁶

Yüce Allah kızlardan söz ederken nekra, erkeklerden söz ederken marife kelime kullanmıştır. Bununla erkeklerin üstünlüğüne vurgu yapmıştır. Kızların üstünlüğünü de onları önce zikrederek ortaya koymuştu. Böylece iki taraf dengelenmiştir. Âyette kız ve erkek cinsinin birbirine üstünlüklerinin olmadığına işaret edilmiştir.⁶⁷

Âyette, bazı anne babalara sadece kız çocuk, bazılarına sadece erkek çocuk, bazılarına hem erkek hem de kız çocuk verildiğinden bahsedilir. Allah, hem erkek hem de kız çocuğunun verilmesini "onları çift yapar" (yüzevviçühüm) ifadesini kullanarak anlatır. Bu ifade kız erkek çocukların birbirine yakın, eş, denk yapıldığını, cem edildiğini (birbirini tamamladığını) dile getirir.⁶⁸

Şûrâ sûresinin 49 ve 50. âyetlerinin 48. âyetle de ilişkisi vardır. 48. âyette tasviri yapılan insanlar, varlık karşısında azan, darlık anında nankör kesilen kimselerdir. Nahl sûresi, 57. ve 59. âyetlerde de erkek çocuklarına sevinen, kız çocuklarının doğumunu nefret ve üzüntüyle karşılayan insanların durumu anlatılır. Şûrâ sûresinin 49. ve 50. âyetlerinde ise, erkek çocuğu dolayısıyla şımarmanın, kız çocuğu yüzünden ümitsizliğe kapılmanın anlamsızlığı açıklanır. Bu iki âyette yapılan açıklamalarla çocukların cinsiyetiyle ilgili olan psiko-sosyal rahatsızlığın tedavisi amaçlanır.⁶⁹ Kur'an bu âyetlerde, insanlığın kız çocuklarına karşı sergilediği adil olmayan davranış modellerini ortadan kaldırmaya, kızların da erkeklerle aynı hak ve sorumluluklara sahip, Allah'ın değerli ve onurlu kulları olduğunu öğretmeye çalışır.⁷⁰

Sonuç

Eski çağlardan günümüze kadar belli dönemlerde çocuklar arasında cinsiyet ayrımı yapılmış erkek çocukları kızlardan üstün tutulmuştur. Kız çocuklarına karşı yapılan kötü muamelenin tarihteki en açık örneklerinden

⁶⁵ el-Beyzâvî, *a.g.e.*, II/366; eş-Şevkânî, *a.g.e.*, IV/6743; el-Endelüsî, *a.g.e.*, V/43; el-Kâsimî, *a.g.e.*, VI/181.

⁶⁶ ez-Zuhaylî, *a.g.e.*, XXV/101.

⁶⁷ eş-Şevkânî, *a.g.e.*, IV/673; el-Mâverdî, *a.g.e.*, V/211; el-Kurtubî, *a.g.e.*, XVI/33; ez-Zuhaylî, *a.g.e.*, XXV/101.

⁶⁸ er-Râzî, *a.g.e.*, IX/610; el-Mâverdî, *a.g.e.*, V/211; el-Kurtubî, *a.g.e.*, XVI/33; ez-Zuhaylî, *a.g.e.*, XXV/101.

⁶⁹ Derveze, *a.g.e.*, III/353.

⁷⁰ Bayraktar Bayraklı, *Kadın Sevgi ve Temel Haklar*, Bayraklı Yayınları, İstanbul, 2001, s. 18.

birisi Kur'an'ın indiği zaman ve ortam içerisinde yaşanmıştır. Bu dönemde ve öncesinde kız çocuklarına yapılan kötü muamelenin sona erdirilmesi, Kur'an'ın öncelikli hedeflerinden birisi olmuştur.

Erkek çocuklarını el üstünde tutan, kız çocuklarına kötü muamele eden toplumlar, birtakım sosyo-psikolojik ve ekonomik nedenleri bahane ederek davranışlarını haklı göstermeye çalışmışlardır. Hatta batıl dinsel inançlarına dayanarak kız çocuklarına karşı sergiledikleri kötü muameleyi meşrulaştırmak istemişlerdir.

Kur'an, cinsiyet ayırımı sorununu ele aldığı âyetlerde, bazı aile ve toplumların kız çocuklarına karşı sergiledikleri adil olmayan tutumları ortadan kaldırmayı, kız çocuklarının da Allah'ın değerli kulları olduğunu öğretmeye çalışır. Kız ve erkek çocuklarının birbirine denk ve karşıt cinsler olarak birbirlerini tamamladığını insanların zihinlerine ve kalplerine kabul ettirmeyi hedef edinir.

Kur'an, cinsiyeti ne olursa olsun çocukların Allah'ın insanlara bir armağanı olduğu gerçeğine vurgu yapar. İnsanların, doğacak çocuklarının cinsiyetlerini belirlemede hiçbir rolleri bulunmadığını, cinsiyetleri belirleyen Allah'ın iradesine saygının bir erdem olduğunu ve cinsiyet ayırımı yapmadan ilâhî takdire rıza göstermek gerektiğini aşklar.

Kur'an, kız çocuklarının da erkek çocukları kadar eşit haklardan ve imkanlardan yararlanmaları gerektiğini belirtir. Böylece kız çocukları da kendi kişiliklerini geliştirme fırsat bulurlar. Sadece erkek çocuklarına kendilerini gerçekleştirme fırsatı verip kızları bu tür imkânlardan yoksun bırakıp, ardından da erkeklerin kızlardan üstün olduğu kuruntusuna göre hareket etmek doğru değildir.

Kız çocuklarına karşı olumsuz tutum takınılmasını önlemek için ailelerin çocuklarına bakış açılarını düzeltmek gerekir. Genelde çocuklarına çıkarıcı ve bencilce yaklaşan aileler kız çocuklarını hor görmekteyler. Bu yüzden ailelerin çocuklarını sırf bir yarar nesnesi olarak değil, bir değer olarak kabul etmeleri sağlanmalıdır.

Kız çocukların öldüren, onları hor gören Arap toplumunun bağlı olduğu sağlıklı bir inanç sisteminin bulunmadığı görülür. "Allah" telakkileri oldukça ciddiyetsiz ve gayri samimidir. Sağlam bir inanca ve değerler sistemine sahip olmayan toplumların cinsiyet ayırımcılığı gibi davranışları kolayca işleyebildikleri söylenebilir. İslâm inancını benimsedikten sonra Araplar, kız çocuklarına karşı sergiledikleri kötü alışkanlıkların vazgeçmişlerdir.

Kur'an, özellikle ilk muhataplarını kız çocuklarına kötü muamele etmekten vazgeçirebilmek için vicdanları uyarmaya yönelik bir eğitim yöntemi

mi kullanmıştır. Ayrıca eğitimdeki ödöl ve ceza yöntemleriyle toplumu ışlah etme yoluna gitmiştir.